

Rapport 3 van commissie 1 inzake het rapport van de raad van toezicht Theologische Universiteit Apeldoorn (9.02.02)

5 Met dankbaarheid hebben wij als commissie 1 het verslag van de raad van toezicht (RvT) gelezen¹.

De taak van de RvT is onder andere:

10 De raad van toezicht houdt integraal toezicht op de uitvoering van het beleid van het college van bestuur en op de algehele gang van zaken in de TUA en de aan haar verbonden instellingen en rechtspersonen, met dien verstande dat de werkzaamheden van het curatorium uitdrukkelijk van het toezicht door de raad van toezicht zijn uitgezonderd. (reglement TUA, Formele regelingen p. 10)

15 Die taak heeft hij volgens uw commissie met veel inzet, betrokkenheid en kunde uitgevoerd.

Werkzaamheden

20 Omdat de RvT toezicht houdt op de werkzaamheden van het college van bestuur (CvB) is het behulpzaam om op basis van het verslag van de RvT op een rij te zetten wat het CvB de afgelopen drie jaar deed en wat de RvT daarvan vond.

25 De RvT heeft veel waardering voor de wijze waarop het CvB zijn werk doet. Pogingen contact met de TUK en andere bestaande partners te onderhouden worden gewaardeerd (p. 1 r. 32-33), het zoeken naar nieuwe partners wordt toegejuicht en noodzakelijk geacht (p. 1 r. 35-37), de installatie van twee bijzondere leerstoelen wordt gesteund (p. 1 r. 41), het nieuwe instellingsplan is dringend noodzakelijk en vastgesteld (p. 1 r. 43-44) en men is onder de indruk van wat bereikt kon worden op het gebied van zichtbaarheid (p. 2 r. 3).

30 Bij dat laatste wordt wel opgemerkt dat TUA in dat opzicht kwetsbaar is en dat om op universitair niveau te kunnen blijven acteren versterking noodzakelijk is. Ook van dit punt wordt echter door het CvB de noodzaak gezien en de RvT neemt waar dat actief beleid wordt gevoerd om de TUA ook in dit opzicht toekomstbestendig te maken (p. 2 r. 8).

35 De raad van toezicht steunt de inspanning van het CvB om passende oplossingen te zoeken voor de gesignaleerde knelpunten in de organisatiestructuur (p. 2 r. 25-26), hij steunt het CvB in het denken over alternatieven voor huisvesting omdat de verwezenlijking van het instellingsplan daarom vraagt (p. 2 r. 36-37), hij signaleert kwetsbaarheid van de wetenschappelijke staf en adviseert daarom schaalvergroting (p. 2 r. 47-48), hij waardeert de trouw en de daadkracht van het CvB na het afwijzen van het GTU-voorstel (p. 3 r. 5-6),
40 de RvT complimenteert het CvB vanwege de kwaliteit van het onderwijs (p. 3 r. 20), hij signaleert tegelijkertijd dat wetenschappelijk onderzoek onder druk staat en spreekt hierover met het CvB (p. 3 r. 23) en steunt de strategie in het instellingsplan die is gericht op verbreding en versterking van de onderzoekscapaciteit (p. 3 r. 29-30).

Instellingsplan

45 In het gesprek tussen de RvT en uw commissie zijn veel van bovenstaande thema's aan de orde geweest. Zowel met het CvB als de RvT is uitgebreid gesproken over het instellingsplan (bijlage 1 bij het rapport van het CvB, 9.02.03/4vv.). Dat plan is opgesteld

¹ In 2013 is besloten de naam 'deputaten toezicht' te wijzigen in 'raad van toezicht' (acta GS 2013 art. 98 p. 82). In de kop van het rapport wordt per abuis de oude naam nog gebruikt.

door het CvB en aanvaard door de RvT omdat die taak hem door de GS 2016 is opgedragen (Art. 8.2, Formele regelingen p. 6 en art. 10 lid k Formele regelingen p. 19). Wij vonden het dan ook zuiver om bij het verslag over de werkzaamheden van de RvT over dit plan te spreken omdat zij degenen zijn die van hun instemming met dit plan
5 verantwoording behoren af te leggen aan de GS.

In eerste instantie vonden we het plan, zoals in het woord vooraf (= rapport 1) al genoemd, nogal ambitieus. Het onderwijsaanbod zal worden uitgebreid en internationaler worden, de organisatiestructuur moet worden aangepast, het gebouw aan het Wilhelminapark heeft dan
10 waarschijnlijk zijn ruimtelijke beperking en fondswerving moet voor meer inkomsten zorgen.

Op een bepaalde manier werd deze waarneming door het CvB bevestigd. Het instellingsplan is ambitieus en kent een aantal onzekerheden. Zal de overheid de eenjarige master goedkeuren en bekostigen? Levert dat ook daadwerkelijk de verwachte toestroom van studenten op? En komen er daadwerkelijk fondsen beschikbaar om de noodzakelijke
15 aanstelling van meer docenten te bekostigen?

Tegelijk vroegen zowel het curatorium als het CvB en de RvT ons vooruit te kijken en dan bij voorkeur over een periode van tien jaar. Het aantal studenten theologie loopt landelijk terug, de TUA vist dus in een kleine vijver met in Nederland best wel een aantal concurrenten waartussen de samenwerking best wel wat schade heeft opgelopen door het GTU-proces. Er zijn parels in Apeldoorn zoals het gedegen onderwijs in de
20 Bijbelwetenschappen en de constante goede beoordeling van het onderwijs. Tegelijk zijn er ook zorgen: we zijn een kleine opleiding, veel hangt af van weinig mensen wat de continuïteit van die parels kwetsbaar maakt. De betrokkenheid van veel kerkleden en ambtsdragers bij de TUA wordt minder. Daarnaast staat het wetenschappelijk onderzoek onder druk². Internationalisering, versterking van het onderwijsaanbod en de wetenschappelijke staf en verbreding van het draagvlak voor de TUA zijn dan logische
25 oplossingsrichtingen.
30

Tegelijk hebben we ons de vraag gesteld of die schaalvergroting is wat we als kerken nodig hebben. Ook daarop zeggen we volmondig 'ja'. De geschiedenis en het doel van onze TUA maken dat we niet anders willen.
35

Een belangrijk moment in de bezinning op de taak van de TUA is de verlengde zitting van de GS 2001 in 2002. Toen besloot de synode:
(...) haar instemming te betuigen met de nota die het curatorium en deputaten financieel van de TUA haar hebben voorgelegd over de beantwoording van de vraag naar de
40 principiële roeping om arbeid aan de TUA mede dienstbaar te doen zijn aan anderen dan de admissiale studenten met inachtneming met de praktische mogelijkheden en grenzen van een en ander. (Acta GS 2004, art. 295 (blz. 13)

Waar tot die tijd het nog kon lijken dat de TUA de ambtsopleiding voor de CGK was, werd
45 nu onomwonden uitgesproken dat wij als onze principiële roeping achten de TUA ook

---

² Een zin uit de recente onderwijsvisiteatie spreekt boekdelen: *Starting professors complain about the fact that academic research regularly is to be done in one's free time.* (p. 17)

dienstbaar te doen zijn aan anderen³. Een principiële roeping, dat is dus nogal wat. En het instellingsplan lijkt ons in lijn met die roeping.

5 Maar dat idee van die principiële roeping komt niet uit 2002. Het ligt verankert in de reden waarom de universiteit (als school) werd opgericht. Prof. Van der Schuit schrijft in 1954⁴:
 10 Juist omdat de Heilige Geest is de Magister ecclesiae, de Onderwijzer der Kerk, is de Kerk woonstede Gods in de Geest en tevens pilaar en vastigheid der Waarheid. Daarom en daarom alleen zijn Kerk en Theologie onlosmakelijk aan elkander verbonden. Wie Kerk zegt, zegt Theologie en de eeuwen zijn daar ten bewijze, hoe de kerk heeft gewerkt om
 15 haar Theologie in dogmatische schoonheid in haar belijdenis uit te drukken. Wie dit geen Theologie als wetenschap wil noemen, hij stelle zich dan tevreden met een pluim op een
 20 lijkswagen, maar een levende hond is ook hier beter dan een dode leeuw. (p. 94)⁵

Prof. Van Genderen duidt deze opmerking vijftig jaar later als volgt⁶:
 15 Omdat de kerk woonstede Gods in de Geest is en pilaar en vastheid der waarheid moet zij ook door middel van de theologie voor de waarheid opkomen. (p. 252)

De TUA is dus opgericht als de plek waar het belijden van de kerk wordt doordacht en uitgezegd. En om daaraan dienstbaar te zijn, is het toerusten van de dienaren des Woords
 20 een belangrijk middel. Maar de taak van de TUA is principieel meer dan alleen de predikantenopleiding.

- Om aan die roeping te voldoen is een aantal punten uit het instellingsplan zeer begrijpelijk.
- a. 25 Wie anderen dan alleen predikanten wil toerusten moet evalueren of de opleiding daarvoor voldoet. In ons gesprek met het CvB bleek dat de meeste studenten na de Bachelor vertrekken omdat de TUA alleen een Master aanbiedt die gericht is op het predikantswerk. Het ligt dan voor de hand andere Masteropleidingen of programma's te ontwikkelen die die studenten toerusten die geen predikant worden.
  - b. 30 Veel theologen komen op plekken in de maatschappij terecht waar zij gevraagd worden het christelijk geloof in te brengen in het publieke debat. De doordenking van en toerusting tot deze zogeheten *public theology* vraagt om verbreding van wetenschappelijke contacten wereldwijd binnen de theologie maar ook naar andere wetenschappen (bijv. de aanstelling van een pedagoog als dr. De Muynck)

³ De nota die de ontwikkeling van het toelatingsbeleid van de TUA schetst vind u op p. 18 punt 6 e.v. van de acta GS 2004.

⁴ J.J. van der Schuit, 'Subject-Object probleem der Heilige Theologie', in: 'k Zal Gedenken: 1894-1954, Gedenkboek uitgegeven bij het zestigjarig bestaan van de theologische school der christelijke gereformeerde kerken, z.j. p. 87-110.

⁵ Prof. Kremer sluit daar in dezelfde bundel bij aan als hij stelt (p.112):

1. Bij het vaststaan van ons bestaansrecht moet geconstateerd dat wij onze bestaansreden te weinig alzijdig hebben beleefd en voor anderen duidelijk gemaakt.
2. De reden voor deze zwakheid is mede te zoeken in het gemis van een sterke, confessioneel gebouwde dogmatische bezinning.
3. De tekorten en eenzijdigheden die van dit gemis het gevolg zijn blijken duidelijk aanwijsbaar.
4. Wij dienen ons er op te bezinnen in hoeverre onze eigen kerkelijke positie en dogmatische visie consequenties meebrengen voor heel het leven.
5. De huidige moeilijkheden in het leven van onze kerken hangen samen met de geschetste situatie en met pogingen om daaraan te ontkomen.

W. Kremer, 'Een eigen Theologie?', in: idem, p. 111-122.

⁶ J. van Genderen, 'Het eigen karkater van onze Universiteit', in: J. van Genderen en W. van 't Spijker (red.), Luisteren en leren: Jubileumboek van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, 1894-1994, Amsterdam 1994, p. 244-259.

- c. Wie het spreken van de kerk wil doordenken moet zoeken naar de beste docenten in Nederland of daarbuiten en hen de tijd geven om onderzoek te doen en met collega's samen te werken aan onderzoeksprojecten. Die tijd ontbreekt nu maar kan worden gerealiseerd door meer docenten aan te stellen en door meer promovendi op te leiden.

5

En ja, dan is het logisch dat in ieder geval de vraag gesteld wordt of de locatie aan het Wilhelminapark nog voldoet en dat wordt gezocht naar fondsen omdat de kosten van deze ambitieuze plannen voor de baat uitgaan.

10 *Universiteit van de kerken*

Tegelijk ligt hier volgens uw commissie wel een aandachtspunt. Het rapport van het CvB stelt:

- 15 Het belang van de CGK bij de TUA is dat er voldoende goed opgeleide predikanten komen. Dat vraagt enerzijds om gereformeerd-confessionele docenten en anderzijds om een goede selectie en begeleiding van admissiale studenten.⁷

- 20 In gesprek met het CvB en de RvT constateerden we gezamenlijk dat hier te weinig wordt gezegd. De TUA is de universiteit van de kerken, niet vóór de kerken. Ook wanneer er eventueel een hoogleraar van een ander kerkverband aangesteld zou worden, doordent hij of zij nog steeds het belijdend spreken vanuit de CGK. Het object van de theologie zoals die in Apeldoorn wordt beoefend is God⁸. En die wetenschap bestaat niet zonder vreze des Heeren, er is geen ware theologie zonder wedergeboorte.

Opnieuw prof. Van der Schuit:

- 25 In de heilige theologie moet altijd in klankvolle taal vertolkt worden het rijke werk des heiligen Geestes, waardoor een zondaar leert de toe-eigening, van wat wij in Christus hebben en tevens een radicale onteigening van zich zelf. Wie dit verstaat, begrijpt aanstonds dat een echte Schriftuurlijke Theologie een sterke dam opwerpt tegen alle eigengerechtigheid van Farizeïsme, tegen alle werkeiligheid van Romanisme, tegen alle cultuur-filosofie van intellectualisme, tegen alle ziekelijkheid van sensualisme, tegen alle hoogmoed van gereformeerd doctrinarisme. (p. 88)⁹

- 35 Deze visie op wat theologie is kan niet worden gewaarborgd door van docenten alleen instemming te eisen met de grondslag. De versterking van de TUA en de ontwikkeling naar toerusting van theologen die hun stem kunnen laten klinken in het publieke debat vraagt om gesprek en gezamenlijk onderzoek met andere wetenschappelijke disciplines¹⁰ en om docenten die zijn opgeleid in andere wetenschappen. De aanstelling van dr. De Muynck, bij voorbeeld, die is opgeleid in de sociale wetenschappen brengt nieuwe invalshoeken met zich mee voor onderwijs en onderzoek, en dat is een verrijking. Dat
- 40 betekent wat ons betreft wel dat de TUA nog meer dan voorheen zich zal moeten bezinnen op de wijze waarop zij de theologie wil beoefenen.

---

⁷ Rapport CvB p. 2 r. 46-49.

⁸ Vgl. J.J. van der Schuit a.w. Hij richt zijn pijlen op de theologie-opvatting van Kuyper en Barth (p. 89). Beiden gaan er namelijk volgens Schuit van uit dat het object van de theologie niet God is. Schuit wil blijven bij wat hij uit de etymologie van het woord afleidt: theologie is het denken en spreken over God. Hij ageert tegen Kuyper die poneert dat de theologie als wetenschap nooit kerkelijk kan zijn (p. 91). Ambtelijke en confessionele arbeid zijn dus volgens Kuyper geen wetenschappelijk arbeid (p. 92). Op die manier wordt ontkend dat 'de heilige theologie ontkiemt en opbloeit alleen in de hof der particuliere genade.' (p. 92-93)

⁹ Om daarna polemisch en prozaïsch op te merken: Het pleit niet voor onze Staats-Universiteiten, dat wij daar niet worden binnengeleid in de sfeer van de dennengeur der heilige Theologie.

¹⁰ Het begrip 'theologische universiteit' is in zekere zin een contradictio in terminis.

Voor die bezinning is al plaats ingeruimd in het curriculum. Dr. C.C. den Hertog geeft namelijk het vak ‘inleiding theologie’ waarvan een van de eindtermen is dat de student:

- 5 (...) kennis [heeft] van verschillende visies op theologie als wetenschap en de encyclopedische implicaties daarvan;¹¹

Het is mooi dat dit vak wordt gegeven door een specialist in het onderzoek naar het publiek spreken van de kerk. Wij adviseren dat het college van bestuur bij de versterking van de TUA toeziet op een grondige doordenking door docenten en studenten van de wetenschapsleer van de theologie zoals die in Apeldoorn plaats vindt en stellen voor daar een apart vak van te maken.

Structuur

15 Naast het instellingsplan is gesproken over de structuur binnen de TUA. In de nasleep van het afwijzen van het GTU-plan heeft het CvB aangegeven de verantwoordelijkheden duidelijker te willen afbakenen.

20 Even de geschiedenis. De raad van toezicht wordt als ‘deputaten toezicht’ ingevoerd op de GS 2008. Het argument daarvoor:

Er komt bij het voldoen aan deze basisregels [van de wet op het hoger onderwijs, DJTH] een grotere transparantie, zowel binnen de organisatie als naar buiten. De organisatie kan beter bestuurd worden dan tot op heden het geval is. Belangenverstremgeling en functievermenging worden erdoor voorkomen, hetgeen spoort met een eerdere uitspraak van de generale synode 2004 in een ander verband.¹²

In 2013 blijkt die structuur nog niet helemaal perfect. Uit het rapport van het deputaten toezicht aan de GS 2013

30 Onduidelijkheden zijn er wat betreft de rapportage aan de generale synode, alsmede rondom het opstellen van het jaarverslag. Verder is er een ingewikkelde procedure voor de benoeming van hoogleraren en docenten. Wat betreft de hoogleraren is er geen duidelijke richtlijn voor het houden van functioneringsgesprekken. Ook de ontslagprocedure is op onderdelen vaag. Het jaarlijks op te stellen beleidsplan dient gekoppeld te worden aan het strategisch instellingsplan. Gebleken is dat deze punten niet kunnen worden ‘gerepareerd’ zonder besluitvorming door de generale synode.¹³

40 Ter synode legt br. Hanekamp de verantwoordelijkheden uit: het curatorium ziet toe op het confessionele gehalte van de TUA, raad van toezicht op het beleid van het college van bestuur en de daarmee verbonden instellingen. De raad van toezicht blijft verantwoording schuldig aan de generale synode.¹⁴

45 Veel van wat nu in het rapport van CvB en RvT staat, werd dus al in 2013 besproken. Dat het nu weer op tafel ligt komt doordat in 2013 wordt besloten tot het GTU-proces waardoor aan de structuurwijziging binnen de TUA even geen prioriteit wordt gegeven.

¹¹ Studiegids 2019-2020, p. 32.

¹² Acta 2008, p. 16.

¹³ Acta 2013, p. 452.

¹⁴ Acta 2014, p. 81.

Wel is nog van belang dat wat hierboven werd besloten over het toezicht op leer en leven door het curatorium wordt uitgewerkt. In 2016 komt deputaten toezicht met een voorstel tot 'vereenvoudiging toezicht leer en leven'¹⁵. Besloten wordt dat toezicht op het functioneren van docenten bij het CvB ligt en toezicht op leer en leven bij het curatorium.

5 De tekst van de formele regelingen wordt vastgesteld conform het voorstel van de raad van toezicht.¹⁶

Aangezien alle gremia tegen problemen aanlopen en ook het rapport van onderzoeksbureau Verus stelt dat de advies- en besluitvormingsstructuur niet duidelijk en overzichtelijk lijkt het ons wijs dat het CvB de Formele Regelingen aanpast om tot een heldere afbakening van verantwoordelijkheden te komen.

Benoemingsbeleid

15 Een tweede actie die voortvloeit uit het instellingsplan en de herziening van de formele regelingen samen is een verbreding van het benoemingsbeleid. De TUA gaat meer mensen benoemen vooral bij de vakgroepen dogmatiek en praktische theologie. Tegelijk wordt nog gezocht naar een hoogleraar NT en zullen de komende tien jaar drie van de vier hoogleraren met emeritaat gaan.

20 Uw commissie heeft wel gedachten over dit verzoek van het CvB maar aangezien er wellicht een nieuwe commissie wordt geïnstalleerd die de ambtsleer tegen het licht zal houden zullen wij er hier niet op in gaan. En dus kunnen we volgens ons op dit moment nog geen besluit nemen over het voorstel van het CvB. Wel beseffen we dat het CvB dan nog niet aan het werk kan met de Formele Regelingen zoals hij dat graag zou willen.

25

Voorstellen:

1. de generale synode neemt met dankbaarheid kennis van het de voortgang van het werk van de raad van toezicht ten dienste van de Theologische Universiteit in Apeldoorn en verleent decharge aan de raad voor het gevoerde beleid;
- 30 2. de generale synode stemt in met het instellingsplan;
3. de generale synode verzoekt het college van bestuur het vak 'inleiding theologie' uit te breiden tot een vak 'wetenschapsleer';
4. de generale synode benoemt opnieuw leden van de raad van toezicht.

35 D.J.T. Hoogenboom, rapporteur

---

¹⁵ Acta 2016, p. 550-551 en p. 554-557.

¹⁶ Acta 2016, p. 115-117 en p. 193-194.